

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.

PERIODICH SATÍRICH, HUMORÍSTICH, IL·LUSTRAT Y LITERARI.

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA.

2 CUARTOS CADA NÚMERO PER TOT ARREU.
NÚMEROS ATRASSATS 4 CUARTOS.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, 20
BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya 8 rals.
Cuba y Puerto-Rico, 16.—Estranger, 18.

AUCELLS DE PAS.

RUBINSTEIN.

¡Oh, quin pianista!
Com ell ni n'hi ha ni n'hi haurà may més cap.
Ell y 'l piano s' entenen, y 'l públich disfruta.
Al sentirlo, un hom se figura que té quatre mans,
déu mans, vint mans, cada una d'elles ab los seus
dits corresponents.
Corra, vola, salta, passa octavas, crusa 'ls brassos,
fá totas las entremeliaduras imaginables, y 'l resultat
d' aquella portentosa gimnástica es una ratxada de
música, que conmov, avassalla, entristeix, alegra, en-
tussiasma, fascina, y per més que un vulga seure, fá
alsar de la butaca.
¡Quin vigor! ¡Quin sentiment! ¡Quina expressió! ¡Quin
color! ¡Quinas delicadesas y quina grandiositat al ma-
teix temps!
Rubinstein es lo Miquel Angel del piano.
Miquel Angel pintava, feya estátuas y alsava edificis.
Las pessas dels grans mestres confiadas á la execu-
ció de Rubinstein son monuments grandiosos, están
plens de majestat y d' armonia, destacantse las líneas,
los cossos y las proporcions, adornats de estátuas cada
una de las quals es una obra mestre y de relleus por-
tentosos y daurats per la llum del sol.
Rubinstein es un geni.

Rubinstein.

Vá neixe á Russia.

Vostés de segur que no haurán estudiat l' idioma d' aquell país; no obstant, vaju a trobar a n' en Rubinstein, diguinli que 'ls parli una estona passant las mans per lo teclat, y l' entendrán sense necessitat de diccionari.

Ja 'ls dich jo que si l' emperador d' aquella gran nació hi queya, no més que valentse de 'n Rubinstein, fentlo tocar, tenia per sempre més quiets als nihilistas.

Es impossible que al sentirlo, no 's trobessin transportats a un mon ideal en lo qual no 's coneixen las miserias de la terra.

* *

No vull escriure la seva biografia.

¿Qué 'n treuria de dir que quan era xich ja demostrava grans disposicions?

¿A qué anarlo seguint a través dels seus estudis, admirant als músichs més famosos?

¿Hi ha necessitat de descriure 'ls seus triunfos a través de tota l' Europa y l' América?

Barcelona l' ha sentit, y aixó basta perque tots compreguem, que allá hont vá Rubinstein vá ab ell lo entusiasme, la gloria y 'l deliri.

Russia es la terra del fret.

Pero ab Rubinstein lo fret es impossible.

Un calor extrany ompla tot lo cos: l' esperit surt pels poros, las mans s' ajuntan, ressona l' aplauso, la sala ahont ell toca, bull.

* *

—Es lo rey dels pianistas, deya un filarmónich.

—No es cert, responia un' altre: de reys n' hi ha molts y de Rubinsteins no n' hi ha més que un.

—Donchs com l' hi dirém?

—Empleém lo llenguatge de la seva terra: es lo Czar dels pianistas.

* *

Y cosa estranya!

Lo creador de tantas bellas, es lleig.

Quant surt per asseure's, ab la seva pell de color de pansa, cara feta a cops de puny y sense pel, nas botarut, ulls petits y sino tancats, ajustats, y en cambi ab unas grans melenas estarrufadas com un manyoch de llana negra, sembla un cossaco que s' haja deixat la llansa al quarto.

Pero no necessita la llansa per vence a tothom.

L' hi bastan las puntas del dits y las puntas dels péus, un bon piano Erard y entregarse a la seva inspiració.

Llavors sembla que 'ls esperits dels grans mestres clássichs lo rodejin, sembla que l' agit y 'l fassan moure, sembla que l' inflamin ab lo foch del seu geni; un se figura que si poguessin viure, ells mateixos se aplaudirian, no podentse estar de aplaudir al gran pianista.

Succeheix ab ell lo que ab los grans actors que trepitan l' escenari.

Agafan un' obra humana, l' interpretan y la divinisan.

* *

Nosaltres no l' olvidarém may més, y si sentim alguna cosa es que se 'n vaja.

Podrán ser humils y de poch valor los llozers de Barcelona.

Pero no olvidi may lo célebre pianista que 'ls qu' ell ha rebut son d' aquells que no 's tributan a ningú més.

Brotan en lo cor, y cauen als péus del artista, quan lo cor plé d' emoció palpita y 'ls llensa.

P. K.

EN LLUISET.

Eram carn y unglá: nos varem coneixe al colegit y empendat jo de las bonas qualitats que reunia, ja no 'ns varem separar may més. Entre ell y jo no hi havia cap secret, y mediava aquell llas que comunica totas lasafeccions, la franquesa.

Grans que varem ser, ell se vá enamorar de una modisteta tant maca com ell bó. Estaba boig per ella; la estimava ab tot lo foch ab que esclata un primer amor, y era correspost.

Mes la Parca cruel vá obrir una tomba, y vá ser per enterrarhi a la que son cor havia escullit, y al caure la llosa freda, vá cloure a dintre sas ilusions.

Se vá aflaquir terriblement, fugia de la societá. Sos ulls ans tant brillants estavan apagats per un vel amarat; se 'm mostrava tant reservat com franch m' era avants y son carácter extremament alegre, havia cambiat tant, qu' en certas ocasions que m' inspirava hasta temor.

Una tarde, me recorda, quan lo sol ja agonitzant llensava sos darrers raigs, nos passejavam per un lloch que apenas hi passava ningú; y ell se vá aturar mirant fixament lo punt ahont l' astre de foch desapareixia, y 'ls ulls se l' hi ván cubrir de llágrimas; sos llabis descolorits, tremolosos se obriren y allargantme un anell, va dirme:

—Té, guárdala bé, es la memoria per mi més estimada, la que 't dono, guárdala sempre.

—Pró Lluiset, repórta't, vaig dirli—que es lo que tens? treute aquests pensaments que 't dominan y...

—No deus haver estimat may—vá dirme interrumpintme, fent un trist somris.—¿Cóm vols que visca una flor sense sol ni rosadas, ni brisas que la gronxin? ¿cóm vols que visqui una persona que l' hi hagin esclafat lo cor? Es impossible.

No vaig gosar a dirigirli una sola paraula, fins a casa seva, y preveyent ja l' fi a que se sentia arrastrat, vaig quedar mut y estátich y 'ns vam despedir sense dir res.

Quan vá venir la nit, apenas vaig poder aclucar l' ull pensant ab ell. Si m' endormiscava, la seva imatge me venia al devant; veyá sa cara cadavérica, son cós ja contret embolcat ab la blanca mortalla, tristos presentiments invadian mon cap febrós, fins que l' dia vá posarhi terme.

Mentres me llevava, van trucar fortament a la porta del meu quarto y la criada de casa desde fora 'm deya:

—Ha vingut la tia de 'l senyor Lluiset, y diu que vostè hi vaja desseguida.

Ja vaig veure realizat mon somni.

A casa seva, quan vaig arribarhi ja, hi havia una confusió terrible, sas jermanas plorant llegian una carta, que al veure'm me van allargar.

L' infelis se despedia de tots. S' havia suicidat! Corrents varem anar a despanyar la porta del seu quarto ahont havia de haverhi son cos; cosa que ells no se havian atrevit a ferho, antes.

Entretant vá arribar lo metje de la casa.

Oberta la porta desseguida varem veure al pobre xicot estirat, y semblava que lutxés encare ab l' agonía, per sos trencats sospirs; a trossos per allá terra hi havia una ampolla trencada, damunt la taula de nit n' hi havia un' altra de plena.

Lo doctor lo primer moviment vá ser posarli la mà al pols y encare no vá veure l' altra ampolla damunt la taula, que la vá agafar, era sal fumant, y tornant a examinar al pacient ab més detenció, al cap de un rato acostantse'm a l' orella vá dirme:

—Aquest xicot no está envenenat, lo únich que té es un gat com un temple.

Efectivament, foll ab lo deliri, en Lluiset se havia begut una ampolla de rom que tenia per ferse fregas y havia deixat la de sal fumant.

A. SOLA Y VIDAL.

UN COP D' ULL ALS TEATROS.

L' única obra que ha estrenat la companyia d' opereta que treballa al Principal, ha sigut *La Filla de Madame Angot*, excessivament coneguda perque tinguém necessitat de ocupárnose'n. No dirém sino que 'l conjunt vá sortir bastant ajustat, sent una de las obras que la companyia Bergonzoni desempenya ab més acert.

Per lo més antich dels nostres teatros la senmana teatral (de dijous a dijous) no ha tingut més que quatre dias. S' hau de descontar los dos concerts del gran Rubinstein, y 'l dimars en que vá donarse 'l ball de Italians, un ball ben concorregut en un local elegant y molt apropósit.

May hauria dit que l' antich teatro de Santa Créu servis per aquests espectacles. Lo ball dels Italians vá demostrar que 'l Principal es bó per tot.

En cambi 'l Liceo continúa atascat. Dijous *Mignon*, diumenje *Mignon* y 'l dilluns següent ¿qué dirian? *Crispino è la comare* per variar. Si aquestas óperas tant vistas y sapigudas fossen vicis, diriam que 'l Liceo está encenegat en lo vici.

Lo dilluns se donava 'l benefici dels porters y acomodadors.

Francament, si es que 'ls acomodadors no poden acomodar millor las cosas, valdria més que 'ls porters tanquessin las portas. Aquest seria al menos lo benefici del públich.

Per dormir es millor ficarse al llit que anarse'n al gran teatro.

Lo dimecres Rubinstein vá donarhi 'l tercer concert.

Malaguanyat per aquell teatro! Y sobre tot, malaguanyat per aquells propietaris, que a truco de no gastar diners, toleran qualsevol empresa!

La companyia de opereta italiana, lo dia que ha fet festa al Principal, ha treballat en lo Circo. L' opereta escullida ha sigut *Il nuovo Orfeo all' Inferno*, desterrada del Teatro Principal, perque la Junta del Hospital no pot sufrir que 'ls artistas aixequin una cama més que l' altre.

En aquest espectacle s' hi vá trobar a faltar lo senyor Durán y 'l seu agutzil. Son supressions que treuen tot l' interés de l' obra.

En lo mateix teatro s' hi ha comés un crim ab premeditació y alevosia. En efecte, l' execució de *Guzman el bueno* vá ser un tet criminal.

Segons l' argument ha de morir no més que 'l fill de Guzman, y al Circo vá morir tothom.

Al sortir deya un espectador:

—Aixó no es Guzman el bueno, ó a lo menos jo no hi conegut la preciosa partitura de Breton.

—Verdaderament, aixó es Guzman el malo.

... A Romea cap novetat: *Lo Dir de la gent y La bolva d' or* fan tot lo gasto.

Lo dilluns en Fuentes vá donar lo seu benefici, dedicat a la Sra. Marquesa de Marianao, viuda de Samá, que vá obsequiar al beneficiat ab un magnífich armillero d' or ab un solitari, que no 'l porta millor un marqués.

Vaja, Sr. Fuentes que siga l' enhorabona.

En los teatros del Passeig de Gracia hi ha hagut dos estrenos: *El diluvio universal* al Espanyol y *Lo punyal del fratricida* al Tivoli.

Y al Skating-Rink, a benefici del mestre de patinar Sr. Martínez, vá presentarse aquell jove aficionat que sab imitar a n' en Trewey, y que are fá 'ls seus equilibris patinant.

De manera que l' equilibrista francés, per més que 'n sápigá no pot anar ab rodass, y l' aficionat catalá sí.

N. N. N.

¡A FESTA MAJOR!

Com brandan las campanas nineta del meu cor, aném, que ja tinch ganas de sé a festa major.

Dessota un mateix sostre posada 'ls dos tindrem, si gran es 'l amor nostre molt més l' engrandirém.

Hont vaigi ta petjada la mèva hi anirà, que lluny de ta mirada no crech poguer está.

Oydá!

D' aquesta festa recort hém de guardá!

Quan siga nit, nineta irém al embalat, després a la fonteta quan prou haurém ballat.

Y allí gosant l' airet que gronxa lo brancam, ointne l' aucellet sentats al vert agram.

Veurás quin' alegría lo cor hi sentirá, lo temps videta mía que curt nos semblará!

Oydá!

Quantas cosetas d' amor t' he de parlá!

Bonia papallona veurás pel xaragall, que goig veure a dona quan vá torrent ava l.

Saltantne juganera lo tendre branquillo, 'hont deixa falaguera lo seu suau petó.

Nosaltres amorosos farem com ella fá y nostres cors joyosos ohirém esbategá.

Oydá!

Videta mèva quin modo de gosá!

De lo meu coll penjada voltante 'l cos mon brás, si 't dono una besada un' altra me 'n darás.

Si 'l vent nina esbarria los teus negres cabells, jo 'ls cuidaré m' aymia com delicats joyells.

En cop rendits, a una ombra podrém bé descansá, demunt la verda alfombra veurás quin bó que hi fá.

Oydá!

Damunt la verda alfombra quins ronchs farem petá!

J. JENER.

LA MONEDA DE L' HISTORIA.

ANÉCDOTAS DE HOMES CÉLEBRES.

A continuació aném a donar tres anécdotas de política contemporánea.

La primera 's refereix a Napoleon III.

Saint René Taillandier era partidari del sufragi universal y de l' instrucció obligatoria, apesar de que formava part del partit imperialista.

Un dia l' emperador vá preguntarli perque alimentava aquestas ideas tant avansadas.

—Senyor, vá respondre Saint René: aquestas ideas las professo perque totas las criaturas anant a estudi pogan llegir l' historia del vostre regnat.

L' endemá a l' Academia, tots los colegas de Saint René 's reyan d' aquesta adulació, y un académich reaccionari vá dirli:

—No cal sino que l' instrucció siga obligatoria, y

vos podreu encarregarvos d' *abreviar* l' historia de Napoleon, per us dels noys.

Lo Príncep Napoleon tenia quan era més jove 'l mateix perfil que Napoleon I, y estava d' aixó molt content y satisfet.

Un dia 's passejava per las montanyas de Auvernia, y haventse perdut vá ferse acompanyar per un carboner, donantli de propina una moneda de cinch franchs. Pero al reparar que 'l busto era de Napoleon I, vá preguntarli:

—¿Sabéu qui soch?
—No senyor.
—Miréu si jo 'm semblo ó no ab la cara de aquesta moneda.

Lo carboner, després de mirar una estona, vá dir:
—Efectivament, la semblansa es molt notable.
—Donchs bè: jo soch lo nebot del home reproduhit en la moneda, Napoleon.

Lo carboner vá respondre:
—¿Qui es aquest Napoleon?
May n' havia sentit parlar.

Aquest istiu al retornar á Paris M. Grevy, actual president de la República francesa, mentres enrahonava ab un amic vá deixar lo parayguas en un reconet de la sala d' espera de l' estació.

Un senyor molt bèn vestit vá robarlo, y la policia vá detenirlo, resultant ser un anglès molt rich y distingit, lo qual vá dir:

—Me l' enduya com á *document* curiós per anyadir á la mèva colecció.

M. Grevy vá manar que 'l posessin en llibertat y vá regalarli 'l parayguas.

ESQUELLOTS.

Crech que sense cap explicació entendrán lo significat del grabat de la quarta plana.

La coincidencia de caure prop de Carnestoltas las discussions del Saló de Cent sobre 'ls fielatos, fá que tot Barcelona vaja cridant:

De setze... de setze... de setze... 'l vi,
Lo pobre Carnestoltas s' acaba de mori.

S' atribueix al Sr. de Duran una frase; que tractantse de una persona tant distingida, jo no dupto que passarà á l' immortalitat entre las frases célebres dels homes célebres.

«Gracias á Dèu, asseguran que vá dir quan vá haver presentat la dimisió: gracias á Dèu, que are podré passar per home honrat.»

Y donchs, Sr. Fontrodona ¿qu' hém de fer?
Y donchs ¿qu' hém de fer Sr. Batllori?
¿Me volen creure á mí?
Adheréixinse á la frase célebre del Sr. de Duran y no duptin que 's farán célebres com ell.

Pero cá!
Al Sr. Fontrodona també se l' hi atribueix una frase.

Diuhen que quan vá enterarse del cambi de govern, vá dir:
«Ay gracias á Dèu, que al últim pujan los mèus.»

A Tarragona ensenyan una colecció de figuras de cera, en la qual hi figura D.ª Baldomera Larra.

La verdadera figura de cera no es pas ella. Los que s' han quedan grochs é inmòvils son los imponents que varen perdre 'ls quartos.

A Valencia s' ha presentat un cas de divorci que no estava previst ni per las lleys civils ni per las canónicas.

Una dona estava cansada del seu home y ¿qué dirian que vá fer?

Vá denunciarlo per no haver concorregut á la quinta á pesar de tenir 25 anys.

Lo pobre casat vá entrar en caixa y en quan á la dona aquell dia ván expedirli certificat de llibertat.

Los que no creguin ab sants, que s' arribin fins al carrer de Roselló, ensanxe de Gracia y trobarán una santa de uns cinquanta anys de edat.

Es una especie de font de Lourdes en forma de dona. Ab una mica de saliva cura tots los mals.

Jo la portaria ácala Ciutat, y l' hi faria escupir á las arcas municipals.

¿Qui sab Mare de Dèu!
Potser las escupinadas de la Santa 's tornarian pessetas!

Lo dia 27 alguns antichs socios del Gavilan, precisament perque ja se 's tornan los cabells blancs, volen tirar, com diuhen los castellans, *una cana al aire*.

Al efecte preparan una gran cabalgata, en la qual figurarán tipos de las cinch parts del mon.

Com que son gent que han donat mostrars d' entendrehi, no 'ls faltarán miradors.

Ha donat á llum la casa de D. C. Verdagner lo primer quadern d' una colecció de historietas humoristicas dibuixadas pèl célebre caricaturista alemany G. Buchs. Cada historieta se compon de 48 dibuixos ab los seus lemas per la seva aclaració.

Apesar de estar ben impresos, ab bon paper y de formar 16 páginas en quart se ven á 4 quartos cada cuadern.

Recomaném la seva adquisició á nostres lectors. Lo trobarán en la libreria de Lopez, Rambla del Mitj, 20.

Al final de un dels balls de máscaras del Liceo vá haverhi una escena de bofetadas y cops de puny.

Pero avants un dels héroes vá escupir á la cara de un altre

Y diu que un tercer vá dir:
—Corréu, portéu una escupidera per aquest senyor.

Las monedas llisas están de enhorabona. Sembla que ab lo cambi de govern ja tornan á admétrelas.

No tingan por: no faltarà qui las arreplegui. Jo ja se perque 'ls conservadors no las volian.

¡Massa farts!

En una de las sessions secretas que vá celebrar 'l Ajuntament, sembla que 's van oferir alguns duptes per aprobar uns comptes de 5000 pessetas, gastadas en un viatge que vá fer á Madrid lo Sr. de Duran, en companyia de dos regidors y un massé del Ajuntament.

Are que 'l Sr. de Duran es fora l' hi surten ab aquests embulls.

¡Qué amigos tienes Enrique!

A Paris s' ha constituhit una societat ab lo titol de «*Los amichs del divorci*».

¿No valdria més constituhirne un' altra ab lo titol de *Los amichs de las donas divorciadas*?

En una de las sessions públicas del Ajuntament, lo concejal Sr. Pons vá donar á entendre que á la majoria del Ajuntament aviat se l' hi acabaria l' arròs.

Lo Sr. Fontrodona vá respondre:
«Yo recibiré la muerte con gusto».

¡Pobre D. Ignaci!
Francament, á mí 'm fá llástima, y avants de que 'l matin, me sembla que valdria més que se suicidés.

Si vol jo m' ofereixo á exténdreli la dimisió. Ell no tindrà que fer més que firmarla.

Una aventura:
Un pobre diable, sense quartos y en la necessitat de fer un viatge fins á Tarragona, salta la tanca del carril y s' amaga dintre de un wagó de mercancías.

Pero avants de marxar lo tren tancan lo wagó y comensa 'l viatge.

Passa un dia y 'l wagó viatjant, ne passa un' altre entre paradas y marxas, y 'l wagó endavant sempre.

Per últim vá arribar al terme del viatge. Era á Córdoba.

Vaya unas dresseras!
Al pobre arrossaire ván trobarlo mitj mort de fam y de fret.

En una rectoria:
—¿Qué porta dintre aquest saquet, Sr. Libori?
—Vinch á demanarli un favor, Sr. Rector.
—Vosté dirá.

—A dintre del sach hi porto xavos morunos, que perque son morunos no 'ls volen en lloch. Venia á veure si volia fer lo favor de batejarme'ls.

A Guadix vá caure un tros de paret de la presó y un prés vá trobarse en situació de tocá 'l dos, conforme vá ferho.

Pero á las pocas horas vá tornarse á presentar. ¿Perqué dirian?

Perque en la mateixa presó hi tenia la xicota. De manera que per tenir als presos segurs, ja sabém lo sistema: res de guardia-civils ni centinellas.

Se 'ls dona una xicota y ja se 'ls pot deixar estar ab las portas obertas.

Una frase recullida en un ball de máscaras.
—¿Has conegut á l' Enriqueta?
—Si home, no me 'n parlis: es aquella que vá vestida de titi, que ho ensenya tot.

—¡Ah! ¡Quina dona!
—Jo 'u crech, es un modelo.

—Sempre ho dich, es una minyona que tè totas las perfeccions fisicas é immorals.

TRENCA-CAPS.

XARADAS.

I.

De la vila de Sitjes la *quart-tres-dos* la *més tersa-segona* n' es sens duptar ab los ulls de *tres-quarta* y 'l rostre hermós *prima-dos-terça-quarta* y aquella mar. *Prima-quarta* un cert dia aná al fral los donzells se dalian per son amor. Sa passió l' hi oferian.—Ja estich *total*, deya á tots la nineta: sols tinch un cor.

XIUS

II.

Del género teatral *hu* per mí com los *dos-tres*, y sols me sento *total* si vull portarhi á l' Agnés.

PAU SALA.

ANAGRAMA.

Arribant *tot* á un hostal vá moure gros avalot, pegant forts cops á la *tot* en busca de son *total*.

LO DEL LLOBREGAT.

SINONIMIA.

Soch petit y molt cridaire y sempre vesteixo dol; també soch gros y de ferro y ab més forsa que cent boues.

PETIT NEN.

COMBINACIÓ NUMERICA.

• • •
• • •
• • •
• • •
• • •

Sustituir los punts ab números que sumats vertical y horisontalment donguin un total de 20.

ANGEL SALABERT.

CONVERSA.

—Salvador: avuy esperarás á la María.
—No la vull pas esperar més.
—Y aixó?
—Com que are festeja ab un altre.
—Com se diu?
—Entre tots dos ho hém dit.

TOMI GRICE.

TRENCA-CLOSCAS.

Duya-gala.

Ab aquestas paraulas formar lo nom d' un poble de Catalunya.

UN COLOMÍ.

GEROGLIFICH.

K K
Avella
T g o T
rara

E.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NÚMERO.

1. XARADA 1.ª—*Dimars*.
2. IDEM 2.^a—*Rumbo*.
3. MUDANSA.—*Roma, Rosa, roba*.
4. ENDEVINALLA.—*Orfeo*.
5. CONVERSA.—*Tano*.
6. ROMBO DE PARAULAS.—

V
L a
L i a r a
L i r o a
V a p o r
A r a m
R o c h
A m
R

7. QUADRE NUMERIC.—5 7 8 6
6 8 7 5
7 5 6 8
8 6 5 7

8. GEROGLIFICH.—*Qui moltas unsas presta senyal qu' en té.*

ACTUALITATS.—La qüestió dels consums.

A setze... à setze... à setze 'l vil
Lo pobre Carnestolias s' acaba de mori.